

УДК 342.514.001.73:321(477)

Ю. А. Немченко, канд. істор. наук, доц.
Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова,
кафедра історії та світової політики
к. 41, Французький бул. 24/26, м. Одеса-58,
65058, Україна, 68-54-61

ПРАВОВИЙ СТАТУС ГЛАВИ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Однією з проблем, що повинна вирішити конституційна реформа в Україні, є правовий статус глави держави. Цей інститут притаманний всім політично організованим країнам і обумовлений необхідністю існування в державі органу, на який покладається найвище представництво держави. Виходячи з історичного досвіду, його місце в системі органів влади повинне визначатися, перш за все, рівнем соціально-економічного та політичного розвитку країни.

Ключові слова: глава держави, президент, парламентська республіка, президентська республіка, конституціоналізм.

Прийняття та існування протягом відносно нетривалого періоду Конституції України відкрило важливий етап у конституційному розвитку республіки. Конституційний процес здійснюється на якісно новій основі, що базується на світових цінностях конституціоналізму. Конституція стала базою реформування конституційного законодавства, становлення правової системи на демократичних засадах. Її норми стали основою подальшого розвитку традиційних правових інститутів, становлення нових. Усе це забезпечує стабільність конституційного ладу.

Водночас конституційна реформа повинна базуватися на відповідній стратегії реформування всього суспільства. Тому повинні бути визначені певні напрями і темпи реформування конституційного законодавства на загальнодержавному рівні. Їй повинні бути притаманні такі риси, як плановірність, аналітичність, прогностична забезпеченість, урахування можливих позитивних та негативних наслідків відповідних новацій.

Нарешті, важливо забезпечити легітимність цієї реформи. Вона, по-перше, повинна проводитись у напрямку положень самої конституції, як досягнення консенсусу всіх політичних сил у країні, по-друге, одержати підтримку народу, а не бути зорієнтованою на інтереси тільки окремих груп населення або, навіть, окремих осіб. Ще Д. Локк бачив у конституції "первісний і верховний акт суспільства", який передував іншим позитивним законам, залежить виключно від народу та недоступний для зміни підлеглою народу владою [1, с. 355]. Конституційне реформування важливо здійснювати на підставі мандату народної довіри, базою якого є закріплен-

ня в ст. 5 Конституції принципу народного суверенітету і положення про те, що право визначати та змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народу і не може бути узурповане державою або її органами.

Аналіз державно-правових відносин у республіці, застосування Конституції України протягом 10 років, інших нормативно-правових актів, а головне, перша спроба реформування Конституції, дають підстави для висновку, що існує цілий комплекс достатньо складних державно-правових наукових проблем, які потребують негайного вирішення.

Однією з таких проблем є правовий статус глави держави в системі органів державної влади. Ця проблема є найгострішою, оскільки зміни, прийняті до Конституції, були спрямовані саме на зміну цього статусу. Як відмічалось при обговоренні проекту змін до Конституції, "...існуючий розподіл повноважень між вищими державними органами і відповідна система взаємостримувань і протизваг перестали відповідати умовам нинішнього етапу перехідного періоду, не забезпечують належного балансу між гілками влади... Виявилось певне перевантаження президентської влади, необхідність розширення повноважень, які фактично здійснює Кабінет Міністрів" [2, с. 305].

Проблема місця та ролі глави держави в системі органів державної влади знайшла своє відображення в науковій літературі [3]. Особливо вагомий внесок у розроблення цієї проблеми зробив В. М. Шаповал у своїй ґрунтовній праці "Сучасний конституціоналізм". Тим не менш жорстка конфронтація різних політичних сил щодо внесених змін до Конституції, неузгодженості, що виникають в процесі запровадження цих змін та необхідність вирішення питання щодо продовження реформи вимагає більш детального розгляду цієї проблеми під кутом зору історичного розвитку інституту глави держави.

Інститут глави держави притаманний усім політично організованим країнам, але в різних країнах місце і роль глави держави є різними та обумовлені його юридичною формою, формою правління, характером державного режиму, обсягом конституційних повноважень тощо. Цей інститут виникає в період переходу від абсолютної монархії до конституційної, а в подальшому — і до республіки. У зв'язку з принципом розподілу влади в державі виникає потреба в існуванні посадової особи, яка б забезпечувала конституційний порядок, усталеність та наступництво механізму влади, а також найвище представництво держави у внутрішніх та зовнішніх відносинах.

У системі державних органів повинен бути передбачений спеціальний орган, на який покладається найвище представництво держави як у середині, так і за її межами. Цим органом повинен бути глава держави. Для конструювання інституту глави держави є цілком раціональні, а отже, розумні підстави.

При побудові будь-якої управлінської системи її структура повинна визначатись її функціями. У системі функцій державного

управління є така, як представництво держави. Воно може проявлятися в різних повноваженнях, коло яких є відносно стабільним. Виділяти під цю функцію особливий орган або включати її до компетенції іншого органу (інших органів) — це справа політичного вибору. Тому більшість держав робить такий вибір на користь особливого органу. Це або конституційний орган, або водночас і вища посадова особа держави. У першому випадку глава держави відповідно до конституції розглядається як невід'ємна складова парламенту, тобто законодавчої влади, оскільки без його підпису закон є недійсним (Велика Британія). У другому — він є главою виконавчої влади і водночас главою держави (США). У третьому — лише главою держави, який не входить до будь-якої гілки влади (ФРН).

Радянська форма правління передбачала передачу функцій глави держави вищому колегіальному органу, який обирався парламентом з його складу для власного заміщення в міжсесійні періоди, а частково — голові такого органу. З кінця 70-х років дедалі частіше стали з'являтися одноособові президенти, які очолювали за посадою колегіальні (президії, державні ради т. ін.). Це полегшувало концентрацію влади в руках лідера комуністичної партії.

Залежно від форми правління та державного режиму, а також системи політичних відносин у країні, його конституційні повноваження можуть бути номінальними або реальними, номінальні і реальні повноваження можуть перебувати у різному сполученні. Але в разі будь-якої політичної кризи, коли конституційні влади і політичні сили опиняться не в змозі управляти країною, саме глава держави покликаний знайти вихід із ситуації. Це є певний резерв влади. Глава держави покликаний забезпечити узгоджене функціонування трьох гілок державної влади в інтересах єдиної владної волі народу і досягнення загальнодержавних цілей.

Таким чином держава відчуває потребу в існуванні посадової особи, яка б забезпечувала конституційний порядок, усталеність та наступництво механізму влади, а також найвище представництво держави. Глава держави покликаний цементувати державну владу, забезпечувати конституційним шляхом розв'язання криз та конфліктів між органами державної влади.

Спершу глава держави, як правило монарх, зберігав за собою виконавчу владу. Саме ця роль передбачалась для нього в системі розподілу влади Ш.-Л. Монтеск'є. На його думку, з усіх можливих різновидів правління найкращим є змішане, або помірковане правління, в умовах якого однаково присутні три елементи в державній владі — монархічний, аристократичний і народний. У "поміркованій", тобто конституційній, обмеженій, монархії король очолює виконавчу владу — поєднує в собі і главу держави і главу виконавчої влади [4, с. 25].

Ш.-Л. Монтеск'є вважав, що виконавча влада повинна бути надана одній особі, оскільки її найважливішою рисою він вважав швидкість дій [5, с. 279]. Така роль глави держави притаманна дуалі-

стичній монархії як наслідок політичного оновлення і викликаной ним державної перебудови абсолютизму в обмежену конституційну монархію в першій половині XIX століття. Це була первісна форма обмеженої, або конституційної, монархії, яка відбивала компроміс між владною феодальною верхівкою суспільства та його рештою, де перевага залишалась за монархом і його оточенням.

Дуалістична монархія була притаманна багатьом європейським країнам і пов'язана перш за все з відсутністю розвинутої партійної системи та обмеженістю у взаємодії політичних партій із державним механізмом. У тих країнах, де глава держави очолював виконавчу владу або її уособлював, він формував політичний курс країни і йому належало реальне керівництво державними справами, він одноособово призначав главу уряду та його склад, а уряд відповідав тільки перед ним. Ознаки дуалістичної монархії були притаманні державному ладу, що існував у період Української Держави (гетьмана П. Скоропадського). Виданим у 1918 р. актом — Законами про тимчасовий державний устрій України — передбачалося, що "влада управління належить виключно до Гетьмана України в межах всієї Української Держави". Він же мав призначати отамана ради міністрів (главу уряду) і затверджувати запропонований останнім склад уряду [6, с. 87].

Але в подальшому, з розвитком парламентаризму і остаточним переходом до республіканської форми правління, роль і місце глави держави дещо змінюється. Більшість монархічних держав набула сучасну форму в ході конституційного оновлення вже в другій половині XX століття і належить до парламентської монархії. Історичний процес перетворення традиційної монархії у сучасний вид парламентської проходив виключно шляхом поступового витискання монарха з конституційних сфер законодавчої, а потім і виконавчої влади і заміщенням його повноважень повноваженнями парламентських або підконтрольних парламенту інститутів [7, с. 173].

Цей процес вимагав знайти для монарха дещо інше місце в системі органів державної влади, оскільки тепер він не вписувався в концепцію розподілу влади. На думку деяких учених, у даному разі слід звернутися до теорії "упокорюючої (врівноважуючої) влади", розвинутої французьким державознавцем Б. Констаном, інтерпретованої німецькими мислителями Г. Гегелем та Л. фон Штейном і підтриманої дореволюційними російськими конституціоналістами Ф. Ф. Кокошкіним і Н. А. Захаровим [8, с. 358].

Б. Констан оголошує, що королівська влада — особлива влада, яку ніяк не можна ототожнювати з виконавчою. Це "нейтральна" влада, яка стоїть не поряд з іншими владами, а вище всіх інших, над ними. Король, за словами Б. Констана, — істота, яка піднесена над різницею поглядів, не має інших інтересів, крім інтересів охорони порядку і свободи, недоступна тим пристрастям, які породжуються буденними умовами життя. "Він, — говорить Б. Констан, — немов буває над людськими пристрастями", створюючи певну "сферу величчя та безпристрасності" [5, с. 434].

Б. Констан поділяє виконавчу владу на владу королівську і владу міністерську, або власне виконавчу владу. Завданням королівської влади, яка визначалась як посередницька (фр. *pouvoir moderateur*) і нейтральна, він уважав забезпечення єдності та узгодженості у функціонуванні всіх інших влад. На думку Б. Констан, не втручаючись активно в управління державними справами, король має відігравати роль "відстороненого посередника" відносно інших влад. Його відповідна діяльність трактувалась як "запобіжна і виправляюча" [9, с. 163].

Процес заміщення в цілому реальних конституційних повноважень монарха номінальними, переведення його компетенції з політичного правління на представництво держави та посередництво між різними гілками влади призвів до появи нового уявлення про його особливі функції, не пов'язані зі здійсненням власне державної влади. Це уявлення знайшло відображення в деяких сучасних конституціях. За новою доктриною, монарх — насамперед "символ єдності та гарант національної незалежності", а також "арбітр і гарант стабільної діяльності публічних влад" [7 с. 192].

Декларування (або визнання) особливої ідейно-символічної функції монарха має значення принаймні для двох напрямків його політичної ролі. Монарх виступає як гарант державного порядку в інтересах нації в цілому в умовах ситуативного загострення боротьби політичних партій або навіть соціальних класів, що позначається на державних інститутах; як втілення єдності держави в умовах її федералізації або автономізації, або як символ особливої міждержавної спільності в межах міждержавних відносин країн — колишніх імперій [7, с. 192].

Таким чином інститут монархії став не більш як одним із варіантів інституту глави держави парламентсько-республіканського устрою, до формування якого монархія мала безпосередню історичну причетність. Якщо монархія була характерною для аграрної цивілізації, хоча і в той час в окремих країнах існували республіки, перехід до індустріальної цивілізації здебільшого супроводжувався ліквідацією монархії, оскільки монарх сам був найбільшим феодалом, і встановленням республіканської форми правління. Вона виступає як закінчена у формально-юридичному розумінні, найбільш прогресивна і демократична форма правління.

Республіканська форма правління остаточно встановилась у Франції лише з прийняттям Конституції 1875 року після двократної реставрації монархії. Більшість сучасних європейських республік отримали її після воєнних та революційних потрясінь ХХ століття, пов'язаних, перш за все, з двома світовими війнами. В Америці успішна збройна національно-визвольна боротьба колоній проти монархічних метрополій також, як правило, породжувала республіканську форму правління.

Основними сучасними республіканськими формами правління є президентська та парламентська. На думку багатьох авторів, за головними політико-правовими ознаками вони по суті є аналогами

дуалістичної та парламентської монархії. Тому їх становлення та розвиток мали приблизно ті ж самі закономірності, що і їх відповідні монархічні аналоги.

Першою класичною президентською республікою були США, що формувалась на прикладі Великобританії, яка в той час була здебільшого дуалістичною монархією. Роль глави держави в президентській республіці характеризується поєднанням у руках президента повноважень глави держави та глави уряду, відповідальністю уряду перед президентом та відсутністю парламентської відповідальності уряду, зосередженням у руках президента великої політичної, військової та соціально-економічної влади.

На відміну від дуалістичної монархії і законодавча і виконавча влада в президентській республіці отримують свій мандат безпосередньо від народу. "Політична система є президентською тоді і тільки тоді, коли глава держави (президент) обирається на основі загальних виборів; протягом установленого строку правління президента не можна позбавити влади парламентським голосуванням; дійсно призначає глав або інших керівників уряду. У випадку виконання цих трьох умов ми, поза всяким сумнівом, маємо чисту систему президентського правління" [10, с. 80].

Даному визначенню відповідають країни, розташовані від кордонів Канади і далі по всьому американському континенту, починаючи зі США. Причина відсутності в Європі систем президентського правління — історична і не свідчить про навмисний вибір. Коли європейські країни впроваджували конституційне правління, то всі вони (за винятком Франції, яка стала республікою у 1875 р.) були монархіями, які вже мали главу держави (за спадщиною). У той час, як у Європі не вибирали президента, у Новому Світі майже всі нові держави стали незалежними республіками і тому повинні були обирати главу держави, тобто президента [10, с. 81].

І ще однією обставиною, що зумовила формування президентських республік, є слабкість партійної системи. У цих країнах відсутні парламентсько-пристосовані партії, які були б усупільнені у відносно пов'язані і дисципліновані організації. Це зумовлено, перш за все, нестабільною економічною ситуацією, кричущою нерівністю в суспільстві та соціокультурною спадщиною. На цьому тлі суспільство не могло структуруватись, воно залишалось єдиною масою, а тому не було підґрунтя для формування сильних політичних партій. А саме існування таких партій є необхідною умовою функціонування парламентських систем.

Парламентська форма правління виникає та ефективно функціонує саме там, де суспільство має високий рівень політичної організації, зокрема відзначається наявністю сталої партійної системи. Ця система характеризується, перш за все, парламентсько-пристосованими партіями, які не переходять під час голосування в парламенті лінію партії. Тому ці партії повинні мати стійке соціальне підґрунтя, мати свій електорат і визначати та захищати саме його інтереси. А це, у свою чергу, вимагає від них мати свою власну

ідеологію і не відступати від неї, оскільки це може призвести до втрати свого електорату.

У парламентських республіках президент конституційований як глава держави. Він не виконує будь-якої суттєвої ролі у здійсненні виконавчої влади, та майже завжди організаційно причетний до формування уряду (насамперед до призначення його глави), хоча така причетність звичайно визнається номінальною. Саме тому в цій системі глава держави є представником нації, гарантом її єдності й цілісності, символом держави, чинником інтеграції, гармонійної та ефективної взаємодії гілок державної влади, оптимального функціонування її підрозділів [11, с. 21].

Проблеми, які вирішує глава держави в парламентській республіці, належать переважно до узгоджувальних і регулюючих. Саме від нього залежить подолання суперечностей між державною адміністрацією та парламентом, групами всередині країни, міністерствами, своєю країною та іншими державами. Головним завданням глави держави є досягнення консенсусу, порозуміння та узгодженості при вирішенні проблем, гарантування національної незалежності, цілісності території, безпеки, дотримання конституції.

Аналіз розвитку світового конституціоналізму щодо місця та ролі глави держави в системі органів влади дає можливість зробити висновок, що це місце визначається, виходячи, перш за все, зі ступеня економічного та політичного розвитку суспільства, а не з того, яка система краща. Сьогодні у світі працюють усі відомі системи форми правління, які визначають місце глави держави в системі органів державної влади та його роль у здійсненні цієї влади. І кожна країна обирає для себе таку систему, яка відповідає стану її економічного та політичного розвитку, якщо цей вибір робиться в інтересах народу, а не окремих політичних чи економічних груп або, навіть, окремих політичних лідерів. При цьому стан економічного розвитку визначає і стан політичного розвитку, а не навпаки. Виникнення конституціоналізму як державного правління, обмеженого конституцією з метою захисту від публічної влади індивідуальних прав та свобод, пов'язане з індивідуалізацією всього соціального життя. Саме індивідуалізм, протиставлення індивіда суспільству став початком еволюції держави і, перш за все, її форми [12, с. 14].

Конфлікт між індивідуалістичною державною ідеологією і традиційною державною формою (монархія) можна було розв'язати лише раціоналізацією державної форми. Раціоналізація полягала в тому, що політична свідомість індивіда повинна була мати змогу проявити себе в практичній діяльності. Особа стає здатною усвідомити, що вона може впливати на соціальні процеси, у тому числі на державу і на діяльність її органів. Але ж така політична свідомість може мати місце тільки в економічно розвиненому суспільстві, яке характеризується розвитком капіталістичних (ринкових) відносин.

Раціоналізацією державної форми є самоврядування індивідів. Індивідуалізація особи не виключає її із суспільної діяльності, як

може здаватись на перший погляд, а навпаки, через самоврядування передбачає органічне засвоєння суспільного характеру діяльності людини. Тому раціоналізація державної форми являє собою загальнонаціональний консенсус із питань економічного та політичного устрою з урахуванням індивідуальних потреб кожної людини як індивіда.

Конституційно-правовий статус Президента України виник і дістав своє нормативно-правове закріплення після проголошення незалежності України. Згідно зі ст. 1 Закону України "Про Президента Української РСР" від 5 липня 1991 року він визнавався найвищою посадовою особою Української держави і главою виконавчої влади. Цей статус Президента України було уточнено ст. 19 Конституційного договору між Верховною Радою та Президентом України від 18 червня 1995 року, за якою Президент України визнавався главою держави і главою державної виконавчої влади. Такий статус Президента відповідав президентсько-республіканській формі правління [9, с. 203]. Без сумніву, ця форма відповідала соціально-економічному та політичному розвитку країни на той час. Однопартійна тоталітарна політична система, як свого часу і феодално-бюрократична, не давала можливості формування повноцінної більш демократичної парламентської форми правління.

На цьому етапі перехідного періоду в умовах гострої економічної кризи і підвищеної політичної нестабільності необхідна була не лише сильна, але й максимально концентрована державна влада. Це зумовлювалось і повільним розгортанням демократичних процесів, слабкістю партій і громадських організацій, недостатньо чітким функціонуванням виборчої системи [2, с. 305].

Але вже через рік Конституція України 1996 р. у ст. 102 визначила, що Президент України є главою держави і виступає від її імені. Це фактично означало, що в Україні встановлена напівпрезидентська республіка (змішана республіканська форма). Її сутність зводиться до міцної президентської влади, яка здійснюється в умовах нежорсткого поділу влади. Глава держави звичайно відповідає за розв'язання загальних стратегічних питань, контролюючи при цьому певні сфери діяльності уряду, у той час як глава уряду несе безпосередню відповідальність за здійснення державного управління.

Головною політико-правовою ознакою змішаної республіканської форми державного правління є побудова державного механізму і, насамперед, функціонування виконавчої влади на основі своєрідного симбіозу засад, притаманних парламентській і президентській республікам. Щодо місця глави держави, то воно визначається функцією арбітра та (або) гаранта у певних сферах суспільного і державного буття [9, с. 204].

Чи були підстави через рік після укладання Конституційного договору змінювати форму правління? Зважаючи на складності соціально-економічного та політичного розвитку України, проблеми, які існували на момент укладання Конституційного договору, не

були і не могли бути вирішеними за один рік. А відтак не було реальних підстав для такої зміни.

Незважаючи на це, вже 3 жовтня 2002 року Указом Президента "Про організацію роботи з підготовки законопроектів про внесення змін до Конституції України та виборчих законів" було затверджено склад комісій з опрацювання таких законопроектів. Основним напрямком конституційної реформи проголошувався перехід від президентсько-парламентської системи, яка вже відіграла свою роль у встановленні державності, забезпеченні стабільності суспільства і держави, до парламентсько-президентської системи, яка відповідає європейській моделі і є найбільш поширеною в демократичних країнах [2, с. 315]. Таким чином продовжується процес переходу від республіканської до парламентської форми правління без достатніх для цього соціально-економічних та політичних змін у суспільстві.

Незалежно від назви, сутність політичної реформи залишається незмінною — надати необхідні повноваження Верховній Раді і, насамперед, у сфері економіки, водночас зменшивши повноваження Президента у сфері виконавчої влади. З точки зору класичного конституціоналізму, це повинно бути саме так. Але для України, де конституціоналізм не має природніх коренів, або вони тільки поступово складаються, таке розширення повноважень парламенту за рахунок зменшення повноважень Президента на сучасному етапі не має жодних підстав.

Сьогодні парламент не став концентрацією зрозумілих народові головних політичних напрямів, які набувають значення і для держави. Сьогодні в суспільстві немає політичних формувань із чітко визначеними програмами, які б підтримувалися переважно більшістю електорату. Парламент не став ареною, на якій рівноправно стикаються всі існуючі в даному суспільстві інтереси, оскільки політичні партії не є виразниками інтересів певних верств населення. Як правило, це інтереси тієї чи іншої олігархічної чи бізнесової групи, а не інтереси певної соціальної групи, яку представляє та чи інша політична партія.

За цих умов розширення повноважень парламенту може призвести до його тиранії. А тиранія парламенту нічим не краща за тиранію президента, уряду або однієї політичної партії. Досвід зарубіжного парламентаризму свідчить, що обрання в період багато-партійності строкатих за партійним складом парламентів заважає утворити стійку парламентську більшість, яка була б спроможна сформувати сильний уряд.

Аналіз сучасної конкретної ситуації в Україні дає змогу дійти висновку, що у владних структурах немає соціальної бази, не визначено соціальні сили, інтереси яких вони мають представляти, що унеможливорює чітке обґрунтування цілей, концепції та стратегії у реформуванні системи та виведенні суспільства з кризи. За цих умов мають місце підвищені ризики, конфліктність, що потребують високого рівня оперативності в прийнятті рішень. Саме це

зумовлює зростання ролі глави держави як резерву влади і вимагає надання йому повноважень, передбачених якщо не президентською, то президентсько-парламентською формою правління.

Література

1. Локк Д. Сочинения: В 3-х т. Т. 3. — М., 1988.
2. Конституційно-правові засади становлення української державності. — Х.: Право, 2003. — 328 с.
3. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм: Монографія. — К.: Юрінком Інтер, 2005; Конституційно-правові засади становлення української державності. — Х.: Право, 2003; Фрицький О. Ф. Конституційне право України: Підручник. — К.: Юрінком Інтер, 2003; Про сутність політичної реформи в Україні // Юридична Україна. — 2005. — № 10 та ін.
4. Шаповал В. М. Зарубіжний парламентаризм. — К.: Основи, 1993. — 143 с.
5. История политических учений. — М.: Юрид. л-ра, 1960. — 894 с.
6. Слісаренко А. Г., Томенко М. В. Історія української конституції. — К.: Т-во "Знання" України, 1993. — 192 с.
7. Конституционное право государств Европы. — М.: Волтерс Клувер, 2005. — 320 с.
8. Фрицький О. Ф. Конституційне право України: Підручник. — К.: Юрінком Інтер. — 2003. — 536 с.
9. Фрицький О. Ф. Конституційне право України: Підручник. — К.: Юрінком Інтер. — 2003. — 560 с.
10. Сарторі Джованні. Порівняльна конституційна інженерія. — К.: АртЕк, 2001. — 224 с.
11. Кордун О. О. та інші. Особливості виконавчої влади в пострадянській Україні: Моногр. — К.: МАУП, 2000. — 248 с.
12. Пастухов В. Б. Россия — 2000: цивилизационный выбор и конституционный шанс // Полис. — 1998. — № 6.

Ю. А. Немченко

Одесский национальный университет им. И. И. Мечникова,
кафедра истории и мировой политики
к. 41, Французский бул., 24/26, м. Одесса-58, 65058, Украина

ПРАВОВОЙ СТАТУС ГЛАВЫ ГОСУДАРСТВА В КОНТЕКСТЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ РЕФОРМЫ В УКРАИНЕ

Резюме

Одной из проблем, которые должна разрешить конституционная реформа в Украине, является определение правового статуса главы государства. Этот институт присущ всем политически организованным странам и обусловлен необходимостью высшего представительства государства как внутри, так и за его пределами. Исходя из исторического опыта, его место в системе органов власти должно определяться, прежде всего, уровнем социально-экономического и политического развития страны.

Ключевые слова: глава государства, президент, парламентская республика, президентская республика, конституционализм.

Y. A. Nemchenko

the chair of history and world politics ONU

r. 41, French boulevard, 24/26 Odesa, 65058, Ukraine

**LEGAL STATUS OF THE HEAD OF THE STATE IN THE CONTEXT
OF THE CONSTITUTIONAL REFORM IN UKRAINE**

Summary

One of the problems, which must solve the constitutional reform in Ukraine, the determination of legal status of Head of The State appears. This institute is inherent in all politically organized countries and is caused by the need of the highest representation of state both inside and beyond its limits. On the basis of the historical experience, its place in the system of the organs of authority must be determined, first of all, by the level of the social, economical and political development of the country.

Keywords: Head of the State, president, parliamentary republic, presidential republic, constitutionalism.